

İSTANBUL GEZGİNLERİ

Aksiyon 25 / 27-28.07.2013

İSTANBUL'DA RAMAZAN

Sultanahmet'ten Eyüp'e

İçindekiler

Ramazan'ın Gelişi	4
İftar Sofrası.....	4
Diş Kirası.....	5
Ayasofya.....	6
Sultanahmet Camii.....	7
Mahyacılık	8
II. Mahmud Türbesi.....	9
Köprülü Külliyesi.....	10
Çemberlitaş	10
Çemberlitaş Hamamı.....	10
Atik Ali Paşa Camii.....	11
Ramazaniyeler – Maniler	11
Beyazıt Külliyesi.....	13
Beyazıt Sergisi	13
Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Külliyesi	14
Direklerarası	15
Direklerarası Eğlenceleri	15
Şehzade Mehmet Külliyesi	16
Huzur Dersleri	18
Valens (Bozdoğan) Kemerı	19
Narh ve Zimem Defterleri	20
Kadınlar Pazarı	20
Atpazarı.....	21
Fatih Külliyesi	21
Yavuz Sultan Selim Külliyesi	23

Maria Muhliotissa Kilisesi	24
Fener Rum Lisesi - Kırmızı Mektep	25
Eyüp Sultan	25
Diğer Bazı Ramazan Adetleri	27

“Hâile-i tarihin aktörleri toprak oldularsa da işte sahne-i vukuat ayaklarınızın altında!”

Cenap Şahabbeddin

Ramazan'ın Gelişi

Ramazan “ruyet-i hilal”in vuku bulması ile başlardı yani hilalin görünmesiyle. Üç aşağı beş yukarı Ramazan’ın ne zaman başlayacağı bilinmekle birlikte tam olarak hangi gün başlayacağı ancak hilalin görünmesi ile belli olurdu. Vaktin gelmesine yakın günlerde bahşiş meraklıları şehrin yüksek yerlerine, mesela Beyazıt Kulesi’ne, minarelere çıkarlar ve ayı gözlerlerdi. Akşam ezanı sonrasında hilali ilk gören yanına bir de şahit alıp koşa koşa ‘şeyh-ül islam’ın kapısında alırdı soluğu. Hilali gördüğünü yani ruyet-i hilalin vuku bulduğunu söyler, şahidin de onayından sonra kapıldığı bahşişin aslan payını kendi cebine atar, şahide de bahşişin bahşişini verdikten sonra mutlu mesut evine giderdi. Sonrasında şeyh-ül islam vezir-i azama, vezir-i azam da halifeye yani padişaha söyler hilalin görüldüğünü bildirirdi. Bundan sonradır ki asesler yani bekçiler ellerinde davullar sokak sokak gezer, manilerle Ramazan’ın geldiğini halka duyururdu. Mahya gerebilen camiler, bir iki haftadır hazırlamakla uğraştıkları mahyaların kandillerini, minareye kaftan giydiren camiler kaftanların kandillerini, her ikisini de yapamayanlar da şerefelerin kandillerini yakarlardı. Böylece bekçileri duyamayanlar da Ramazan’ın geldiğini anlardı. Hemen o gece teravih namazı kılınır ve teravihten sonra da halk sokaklara çıkardı...

İftar Sofrası

(Halit Fahri Ozansoy’un ‘Eski İstanbul Ramazanları’ (1968) isimli kitabından alınmıştır.)

Kadınlar binbir telaş içinde kocaman iftar tepsisini sofraya çıkarırlar. Bu tepsi adeta sıcak yemeklerden önce el atılan bir yiyecek sergisidir. Reçeller, belki yirmi, belki daha fazla renk renktir: Çilek, vişne, gül, hünnap, kayısı, incir, frenk üzümü, ayva, şeftali, portakal, mandalina, ceviz, mürdüm eriği, bardak eriği, ne bileyim, Tanrının kullarına nasip ettiği daha nice nice, nadide, Rumeli ve Afrika meyvaları reçelleri. Sonra peynirler envai. Sucuk, pastırma, havyar, tarator, kaz ciğeri. Hatırlamadığım daha bir sürü yiyecek. Bunların

hepsi tabak tabak. Fakat tepside herkesin önünde zeytin. Kavala zeytini de. Ve en önemli olan hurma. Orucu siyah zeytinle bozanlar olduğu gibi, Arabistan'dan geldiği için hurma ile bozmağı sevap sayanlar da çok. Şimdi bu muhteşem tepsinin etrafına çöreoğlu sıcak pideleri ve susamlı ve yağlı kandil çöreklerini dizin, tepsiyi gözünüzün önüne getirirsiniz. Topun patlamasına iki üç dakika kalmıştır.

Bundan sonra asıl iftar sofrasının yemekleri sıra ile sofraya getirilir. İlk önce düğün çorbası, sonra pastırmalı yumurta, arkasından bir et yemeği, sonra iki türlü sebze, pilav, börek ve nihayet kadingöbeği veya baklava, bundan sonra da cevizli yahut kaymaklı güllaç. Bütün bunlar yenildikten sonra hamdolsun diyerek sofradan kalkılır. Artık okkalı kahveleri ve Reji idaresinin Ramazanda özel olarak çıkardığı sigaraları içme zamanı gelmiştir.

Diş Kirası

Sadrazamların Ramazan'ın dördüncü gününden itibaren konaklarında iftar daveti vermeleri gelenek halini almıştı. İlk üç günü aileleri ile vakit geçirmeleri için adetten iftar daveti vermezlerdi. Konaklarda verilen iftarlar sadece sadrazamlara has değildi elbet. Şehrin önde gelenleri, makam, mevki ve para sahibi kişiler de konaklarında iftar davetleri verirlerdi. Bu davetlerden sonra,

katılanlara kese içerisinde bahşış verilir. Bu bahşışe de 'diş kirası' ismi verilir. Diş kirası sadece yoksullara, ihtiyaç sahiplerine değil, hali vakti yerinde olsa da iftara katılan herkese verilir. Zira katılanlar, iftar sahibinin davetine icap ederek iftar sahibinin sevap kazanmasına yardımcı olmuşlardır.

Rivayet şöyle ki; Fatih Sultan Mehmed'in sadrazamlarından Mahmut Paşa konağında verdiği iftarlarda, dağıtılan nohutlu pilavların içine nohut şekli verilmiş altın parçaları atarmış. Kimisi farkına varmadan nohut niyetine altını dişleyince diş kırılmış. Neyse ki zaten dişlediği altın dişinin parasını çoktan ödemiştir bile.

Ayasofya

Bugün gördüğümüz Ayasofya ne aynı yerdeki ilk Ayasofya ne de ibadethane. Tam da aynı yerde daha önceleri bulunan Pagan tapınakların yerine, 4.yy'da ilk kilise yaptırılmış. Daha sonra bu kilise çıkan bir isyanda yıkılmış ve yerine yenisi yapılmış. Meşhur Nika isyanında bu yapı da yıkılmış. Son olarak I. Iustinianos Nika isyanını bastırarak kazanmaya başladığı kudretini pekiştirmek için hemen isyanın sonrasında iki matematikçiye (Miletoslu İsidoros ve Trallesli Antemios) şimdiki Ayasofya'nın inşası için görev vermiş (532). İnşaat 5 yıl gibi kısa bir sürede tamamlanarak kilise ibadete açılmış (537). Ayasofya sadece boyutları açısından değil, inşaat teknikleri açısından da ilkler barındırmaktadır. Ana mekânı örten kubbenin zeminden yüksekliği 55.60 m, çapı ise kuzey güney doğrultusunda 31,87. m, doğu batı doğrultusunda ise 30.86 m.dir.

Daha sonra bir çok kez hasar görmüş, hatta efsanevi kubbesi çökmüş, istinat duvarlarına ekler yapılmış ancak bugüne kadar tam 1476 senedir ayakta kalmayı başarabilmiştir.

1453 yılında İstanbul fethi ile birlikte camiye çevrilmiş ve farklı zamanlarda 4 minare eklenmiştir. Mimar Sinan'ın da güçlendirilmesi için çaba sarfettiği bilinmektedir.

Camiye çevrilmesinden sonra kilisenin mozaiklerine zarar verilmeyerek, mozaikler sıva ile kaplanmıştır. Ancak elbette bu mozaiklerin I. Iustinianos tarafından yapılan mozaikler olması ihtimali çok düşüktür. Zira 5 yılda tamamlanabilmesi için kilisenin mozaikler oldukça sadece yapılmıştı. Yapılan tasvirler mozaikler vardiysa da bunlar muhtemelen 726-842 yılları arasındaki ikonoklazma (tasvir kırıcılık) döneminde yok edilmişlerdir.

Ayasofya 1935 yılından itibaren müze olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Sultanahmet Camii

Sultanahmet Camii 1609-1616 yılları arasında Sultan I. Ahmet tarafından Sedefkar Mehmet Ağa'ya yaptırılmış. Caminin temellerinin kazılması başlanması töreninde (Kasım 1609) başta Aziz Mahmut Hüdai olmak üzere dönemin tüm uleması hazır bulunmuş ve hatta kazma kürek sallamışlardır. Padişahın kendisi de eline şimdi Topkapı sarayında sergilenen kadife saplı kazmayı alarak yorulana kadar çalışmıştır. Temel atma işlemi ise 1610 yılının Ocak ayında gerçekleştirilmiştir.

Yaklaşık 7 yıl süren inşaatın ardından 1616 yılında Sultanahmet Camii'nin inşaatı tamamlanmıştır. Bu tarihte külliye diğer öğelerinin tamamının inşaatı bitmiş değildir. Ancak zamanla onlar da tamamlanırlar. Külliye şu yapılardan oluşmaktadır:

- Cami
- Hünkar kasrı
- Darülhadis medresesi
- Darülkurra
- Sıbyan mektebi
- Türbe
- İmaret
- Darüşşifa
- Hamam

- Arasta
- Sebiller

Camii 72 metreye 64 metre boyutlarındadır ve yaklaşık 70 bin kişiyi alabilmektedir. Kubbesinin çapı 23,5 metredir. İç bezemelerde 21043 tane çini kullanılmıştır. Kullanılan çinilerde mavi ağırlıklı renkler kullanıldığı için yabancılar tarafından 'Blue Mosque-Mavi Camii' olarak bilinmektedir.

Altı minareli ilk ve tek Osmanlı camidir. Caminin tamamlanmasının ardından yine altı minareli olan Mekke Camii'ne bir minare daha eklenerek yedi minareli hale getirilmiştir.

Sultanahmet Camii halen ibadete açıktır. Külliyeinin bazı yapıları maalesef günümüze kadar ulaşmamıştır.

Mahyacılık

Mahya kelimesi 'aylık' anlamına 'mahiye' kelimesinden gelmektedir. Ramazanda en az iki minareleri camilerin iki minaresinin arasına gerilen iplere kandiller asarak yazı yazma ya da şekil yapma sanatıdır. İslam aleminde sadece Türklere özgü bir gelenektir. Genel kanı ilk mahyanın 1614'te Fatih Camii müezzinlerinden Hattat Hafız Ahmet Kefevî'nin işlediği, iki minare arasında mahya benzeri çevresini I. Ahmed'in çok beğendiği ve Ramazan ayında benzer yazıların cami minareleri arasına gerçekten yapılmasını irade buyurduğu yönündedir. Böylece ilk mahya bu iradenin ardından 1617 tarihinde Sultanahmet Camii'nin minarelerine kurulmuş olduğu söylenir.. Ancak mahyacılığın daha eskilere dayandığı III. Murat döneminde İstanbul'a gelen Alman din ve devlet adamı Salomon Schweigger'in 1578'de çizdiği gravürden anlaşılmaktadır.

Schwigger'in mahya içeren gravürü.

Klasik anlamda bilinen son mahya ustası son halife Abdülmecid Efendi'nin kardeşi Seyfettin Efendi'dir.

II. Mahmud Türbesi

Yeniçeri ocağını lağveden padişah olan II. Mahmud 1 Temmuz 1839 tarihinde vefat eder. 5 Temmuz günü türbe yapımı için mimar kardeşler Ohannes Dadyan ve Boğos Dadyan türbenin yapımı için görevlendirilirler. Türbenin arazisini II. Mahmud'un kız kardeşi Esmâ Sultan tahsis etmiştir. İnşaat 11 Kasım 1840 senesinde tamamlanmış ve türbe açılmıştır. Türbenin içinde 11 sanduka vardır. Bu sandukalarda II. Mahmud, II. Mahmud'un oğlu Abdülaziz, torunu II. Abdülhamit, kardeşi Esmâ Sultan, eşi Bezmialem Valide Sultan ilk akla gelenlerdir. Türbenin haziresinde yaklaşık 140 mezar bulunmaktadır. Bu mezarlar arasında Ertuğrul Osman Efendi, Şeyh Bedrettin, Tophane Müşiri Ahmet Fethi Paşa, Ziya Gökalp, Ahmed Samim ve Hasan Fehmi gibi tanınmış kişilerin mezarları da bulunmaktadır.

Köprülü Külliyesi

IV. Mehmed dönemi (1648-1687) sadrazamlarından Köprülü Mehmed Paşa (1656-1661) tarafından yaptırılan dersane-mescit, medrese odaları, dükkanlar, çeşme, sebil ve türbe ile Mehmed Paşa'nın oğlu Fazıl Ahmed Paşa'nın (1661-1676) yaptırdığı kütüphane ve handan (Vezir Hanı) oluşan külliye yapısıdır. Külliyeyle ait sebil, türbe ve dersane-mescidin revaklı girişi 1871 tarihinde yapılan yol genişletme çalışmaları sırasında yıkılmış, türbe daha sonra şimdiki yerine yeniden yapılmıştır.

Çemberlitaş

Şehrin kurucusu Constantinuz tarafından mese caddesi üzerinde yapılan 'Forum Constantinus'un merkezine porfir taşları Roma'dan getirilen bir sütun diktirir. Hristiyanlığın koruyucusu olarak bilinmesine rağmen de sütunun tepesine çok tanrılı inancın etkisi olarak Apollon görünümünde altın yaldızlı kendi heykelini koydurmuştur. Heykelin bir elinde bir mızrak, diğer elinde üzerinde haç işareti olan bir dünya bulunmaktaydı. Zaman içerisinde hem sütun taşlarından birisi çatlamış ve çember ile sarmalanmış, hem de heykelin parçaları ve son olarak da bir deprem sonrası heykelin geri kalan parçaları yere düşmüştür. İmparator I. Manuel Komnenos anıtı restore ettirirken hem tepesine mermer bir tepelik koymuş hem de tunç bir haç işareti koydurmuştur. Fetih sonrası haç yerinden indirilmiştir. Osmanlı zamanında yangınlarla oldukça hasar gören sütun çemberlerle sağlamlaştırılmaya çalışıldığı için Çemberlitaş olarak anılmaya başlanmıştır. Sütunun orjinal yüksekliğinin 50 metre olduğu iddia ediliyor olsa da forum zemininden itibaren 37 metre olarak hesaplanmıştır. Günümüzde görünen kısmı yaklaşık 35 metredir. Kaidesi orjinal kaide değildir.

Çemberlitaş Hamamı

II. Selim'in hasekisi, III. Murat'ın annesi Nurbanu Sultan tarafından 1584 senesinde Mimar Sinan'a yaptırılan Çemberlitaş Hamamı çifte

hamam niteliği taşımaktadır. Birbirinin aynı olan erkekler ve kadınlar bölümü bulunmaktadır. Nurbanu Sultan'ın Üsküdar Toptaşı'ndaki Atik Valide Sultan Külliyesi'ne gelir getirmesi amacı ile yapılmıştır. Sultan Abdülaziz döneminde Divan Yolu'nun açılması sırasında kadınlar bölümünün bir kısmı kesilmiştir. Valide Hamamı olarak da bilinen hamam 1988 yılında restore edilerek hizmete açılmıştır.

Atik Ali Paşa Camii

Sultan II. Beyazid döneminde iki kere sadrazamlık yapan ve Şah Kulu İsyanı'nda şehit olan Hadım Ali Paşa (Atik, Vasat, Gazi, Şehit gibi de sıfatları vardır) tarafından 1496 senesinde yaptırılmış külliyenin camisidir. Han, medrese, imaret, türbe ve muvakkithaneden oluşan külliyyeden günümüze büyük yapılardan sadece camii ve Divan Yolu'nun açılması sırasında bir kısmı kesilen medrese kalmıştır. Külliyenin hanının yabancı elçilerin ağırlandığı Elçi Han olduğu düşünülmektedir. Depremlerde kubbesinin tamamı ve minaresinin büyük bir kısmı yıkılan cami bir çok kez onarımdan geçmiştir.

Ramazaniyeler – Maniler

Divan edebiyatı şairlerinin Ramazan'ın gelişini kutlamak için yazdıkları şiirlere, kasidelere 'ramazaniye' adı verilmektedir. Ramazaniyeler genellikle padişaha veya sadrazama sunulurdu, karşılığında da kasidenin güzelliğine göre kendisine bir miktar bahşiş ihsan edilirdi. Bu ramazaniyelerin en çok bilineni Öziçeli Sabit'in Baltacı Mehmed Paşa'ya yazdığı ramazaniyedir. Ramazaniyeler nesib adı verilen ve Ramazan'ın faziletlerinden, oruç tutmanın faydalarından, kasidenin ithaf edileceği kişinin Ramazan ile ilişkilendirilerek anlatılan özelliklerinden oluşurken, dua bölümünde ise dua edilirdi. Öziçeli Sabit'in ramazaniyesinin nesib bölümünden bir kısım:

Yevm-i şekk niyyetine şîre sıkarken yârân
Sıkboğaz etti basıp şahne-i şehri ramazân

Çilleye vesvesesiz girdi kapandı zâhid
Habs olur tâ ramazan âhir olunca şeytân

Dehen ü destini mey-hâre yudu sahbâdan
Kûze-i bâdeyi ibrîk-i vuzû' etdi hemân

...

Ramazaniyelerin dışında halk edebiyatının örnekleri olan Ramazan manileri de ramazan boyunca davulcularla birlikte gezen maniciler tarafından ahalinin sahura kaldırılması sırasında söylenirdi.

Ramazan'ın her günü için ayrı bir mani söylenirdi. İlk günlerde sevinç dolu, Ramazan'ı karşılayan; son günlerde de üzüntülü Ramazan'ı uğurlayan manilerin okunması adettendi. Ramazan davulcuları ve manicileri Ramazan'ın on beşinde, mahallenin bekçisi ile birlikte, peşlerinde mahallenin çocukları kapı kapı dolanıp bahşiş alırlar, alınan bahşişler davulcu, manici ve bekçi arasında taksim edilirdi. Ramazan manilerine bazı örnekler:

Bu gece ayın evveli
Açıldı İslâm'ın gülü
Geldi Mubarek ramazan
Mesrur etti cân ü dili.

Ezanlar hep okundu
İftarlığım lokumdu
Aç karnına çok yedim
Bana biraz dokundu.

Bu aya hürmet gerek,
Nîmete şükür gerek,
Mübârek Ramazan'da,
Hakka ibâdet gerek.

Ay bitiyor, bayram yakın.
Çoluk çocuk akın akın,
Bayramlığa hepsi talip,
Ne olurum bana bakın.

Beyazıt Külliyesi

İstanbul'un özelliğini koruyan en eski selatin camisi olan Beyazıt Camii'nin merkezini oluşturduğu külliye'dir. Mimarının kim olduğu bilinmemekle birlikte Mimar Hayreddin, Mimar Kemaleddin ve Yakupşah bin Sultanşah isimli mimarlardan birisi olduğu sanılmaktadır. Beyazıt Meydanı Bizans zamanından beri önemli bir meydandı, Bizans döneminde şehrin en büyük meydanı olan Theodosius Forumu buradaydı. Fetihten sonra Fatih Sultan Mehmet de bu muhite İstanbul'daki ilk sarayı ve darphaneyi yaptırmıştır. Cami, medrese, imaret, tabhane, kervansaray, sıbyan mektebi, hamam ve türbeden oluşan II. Beyazıt külliyesi semte dağınık bir şekilde yayılmıştır. Külliyenin imareti ve kervansarayı bugün Beyazıt Devlet Kütüphanesi, medresesi Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi, Patrona Halil Hamamı olarak da bilinen hamamı İstanbul Üniversitesi tarafından kullanılmaktadır. Tabhaneler caminin iki yanında cami kütlesine bitişik durumdadır. Yavuz Sultan Selim'in yaptırdığı türbelerin birisinde II. Beyazıt diğerinde ise II. Beyazıt'ın kızı Selçuk Hatun yatmaktadır. Koca Mustafa Reşid Paşa'nın türbesi de buradadır.

Beyazıt Sergisi

1876 Ramazanı'nda Mustafa Fazıl Paşa reisliğinde bir komisyon Sultanahmet Meydanı'nda 'Sergi-i Umumi-i Osmanî' adı altında bir sergi açılması için çalışmalar yapar. Sultan Abdülaziz'in annesi Pertevniyal Valide Sultan'ın maddi destek de sağladığı bu sergi 1876 Ramazan ayının 10. gününde açılır. Sergide Osmanlı topraklarının dört bir yanından ürünler sergilenip satılır. Sergi o kadar çok rağbet görür ki, hem ürünlerini satanlar, hem de satın alanlar memnun

kalırlar. Bunun üzerine bu serginin her sene tekrar edilmesine karar verilir. Sergi yeri olarak da hem Sultanahmet'e göre daha merkezi olması nedeniyle, hem de geniş alan olması nedeni ile Beyazıt Camii avlusu belirlenir. Sergi bundan sonraki senelerde herhangi bir devlet yardımı almadan gerçekleştirilir. Beyazıt Sergisi aslında bir nevi yerli malı haftası niteliğindedir ama bir imparatorluğun yerli malı haftası olduğunu unutmamak gerek. İnsanlar Ramazan günlerinde ikindi vaktinden sonra Beyazıt sergisine giderler ve iftar vaktine kadar sergiyi gezerlerdi.

Neveşirli Damat İbrahim Paşa Külliyesi

Külliye şu an restore ediliyor. Daha doğrusu ediliyormuş ama restorasyonu gerçekleştiren firma ile ilgili problemlerden dolayı restorasyon yarım kalmış.

Neveşirli Damat İbrahim Paşa Osmanlı tarihinin belki de en çok bilinen sadrazamlarındandır. Saraya 'helvacı' olarak giren İbrahim Efendi'nin damatlığa ve hatta sadrazamlığa kadar yükselmesi başlı başına ilginç bir hikayedir. Eşi Fatma Sultan 5 yaşında evlendirilmiş, 12'sinde dul kalmış, 13'ünde tekrar evlendirilmiş ve 26'sında ikinci kez dul kalmıştır, 29 yaşında da vefat etmiştir. Damat İbrahim Paşa da III. Ahmed'in Patrona Halil İsyanı'nı gerçekleştiren isyancılarla anlaşması sonucunda önce öldürülmüş sonra cesedi isyancılara verilerek paramparça edilmiştir. Türbesi de Şehzade Camii'nin hemen yanı başında kendi adına yaptırdığı darülhadis medresesi ve kütüphanenin bulunduğu külliyenin bir köşesindedir.

Lale Devri'nin bu meşhur sadrazamının yaptırdığı medrese klasik medrese tasarımından oldukça uzaktır. Medrese girişinde solda ve sağda kubbeli iki geniş oda bulunmaktadır. Soldaki kütüphane, sağdaki dersliktir. Bu derslik külliyeye sonradan eklenen bir minare ile birlikte mescid olarak da kullanılmıştır. Kütüphane ve dersliğe, külliye zemininden biraz yüksekte oldukları için bir kaç basamakla çıkılarak girilmektedir. Külliyenin minare tarafındaki köşesinde bir de sebil bulunmaktadır. Bu sebil külliyenin tamamlanmasından (1720) bir sene önce 1719'da tamamlanarak hizmete açılmıştır. Ayrıca külliye dahilinde

Direklerarası'nı oluşturan revaklara sahip 45 dükkanlı bir de arasta bulunmaktaydı.

Direklerarası

Şehzadebaşı Caddesi'nin Vezneciler ile Damat İbrahim Paşa Külliyesi arasında yer alan bölümü Direklerarası olarak adlandırılmaktadır. Bizans döneminde Filadelfion olarak adlandırılan bu bölge önemli yolların kesiştiği bir kavşak şeklindeydi ve çeşitli anıt ve sütunlarla süslenmişti. Bölgenin bu adı almasında Bizans sütunlarının etkisi olduysa da asıl neden elbette Damat İbrahim Paşa Külliyesi'ne gelir getirmesi amacı ile bu yol üzerinde yapılan sağlı sollu 45 dükkandan oluşan arastadır. Arastanın dükkanlarının revaklarının sütunları bu bölgenin Direklerarası olarak anılmasını sağlamıştır. Burada bulunan kahvehaneler zaman içerisinde tiyatro olarak kullanılmaya başlanmış ve özellikle de ramazan ayında yapılan eğlencelerin merkezi haline gelmiştir. Zaman içerisinde on beşe yakın tiyatro bu daracık alanda faaliyet gösterir hale gelmişti. Sonraları bu tiyatro salonları yerlerini sinemalara bırakması, eğlence sektörünün de Beyoğlu'na kayması nedeniyle Direklerarası eski önemini yitirmiştir. Bölgeye ismini veren direkler 1910 yılında elektrikli tramvay hattının yapılması sırasında yıkılmıştır.

Direklerarası Eğlenceleri

Direklerarası'ndaki dükkanlar Ramazan ayı dışında aslında birer çayhane idi. Bu dükkanların çoğu Ramazan'da da teravih bitip de ahali semte hıncı hıncına doluşana kadar çayhane olarak çalışmaya devam ederlerdi. İftar sonrası bu çayhaneler büyüklüklerine farklı şekillerde eğlence mekanlarına dönüşürlerdi. Neler mi olurdu?

Karagöz-Hacivat: Karagöz-Hacivat oynatılan çayhanelere ve kahvehanelere 'tatu' ismi verilirdi, oynatana hayali ya da hayalbaz, onun yardımcısına da yordakçı denilirdi. Oyun başlamadan önce bir saz heyeti sahneye çıkar ve oyun başlayana kadar konukları eğlendirdi ki bu saz heyeti daha sonra oyuna da müzikleriyle eşlik

ederlerdi. Oyunun başlamasına 15-20 dakika kala perdeye (ki bu perdeye ayna ismi verilirdi) göstermelik denilen, oynatılacak oyunun konusuna göre bir şekil koyulurdu. ‘Yazıcı’, ‘Ters Evlenme’, ‘Hımhımlı Mandıra’, ‘Timarhane’, ‘Kanlı Kavak’ ve ‘Zühre’ oynatılan oyunlardan sadece bir kaçının ismidir.

Ortaoyunu: Karagöz- Hacivat’ın ete bürünmüş halidir aslında. Karagöz’ün yerini ‘Kavuklu’ Hacivat’ın yerini de ‘Pişekar’ alır. Saz heyeti yerini de bir davulzen ve bir zurnazen. Diğer tiplmeler hemen hemen aynıdır.

Tuluat Tiyatroları: Tuluat tiyatrosu belli bir metne bağlı kalmadan, bir konu üzerine doğaçlama yapılan tiyatro oyunlarıdır. Genelde komedi türünden oyunlar vardır. Süresi oldukça uzundur. Türk tiyatro geleneğinden (ortaoyunu) batılı tiyatro geleneğine geçiş formudur. Genelde müzikal formdadır.

Meddahlar: Günümüzün stand-up’çılardır. Sahneye omuzlarında bir basma mendil ve ellerinde bir asa ile çıkarlar ve seçtikleri hikaye ya da masalı aralara sıkça fıkra sıkıştırarak anlatırlardı. Sahneye çıktıklarında ellerinde asayı üç kere yere vurur ve başlarındaki anlatmaya:

‘Hak dostum hak!’

Kukla, Hokkabaz ve Palyoçalar: Daha çok çocukların rağbet ettiği sahne oyunlarıdır. Hokkabazlar zaman zaman sahne dışında çıkıp ipte yürümek gibi daha büyük gösteriler de yaparlardı.

Şehzade Mehmet Külliyesi

Şehzade Mehmet Külliyesi Kanuni Sultan Süleyman’ın kendi yerine hazırladığı oğlu Şehzade Mehmet’in vefatı üzerine, onun adına tamamlattığı, Mimar Sinan’ın yaptığı ilk selatin külliyesidir. Kanuni’nin onun adına tamamlattığı dedik, zira külliyenin inşasına muhtemelen Şehzade Mehmet adına başlanmamıştı. Şöyle açıklayalım; Şehzade Mehmet 1543 senesinde henüz 22 yaşındayken

çiçek hastalığı yüzünden vefat eder (Mahidevran Sultan'ın, Barbaros Hayreddin Paşa vasıtasıyla koynuna hastalıklı cariye sokması üzerine öldüğü de söylenceler arasındadır.), cenaze namazının ardından bugün türbesinin olduğu yere defnedilir ve türbe inşaatına başlanır. Türbenin inşaatı 1544 Mayıs ayında biter. Haliyle külliyenin ilk yapısı Şehzade Mehmet türbesidir. Celalizade Mustafa Çelebi (Kanuni zamanı tarihçilerindendir) camiinin inşaatına türbenin tamamlanmasını takiben başladığını söyler. Yani camii inşaatına Mayıs 1544'de başlanıp, Ağustos 1548'de (kitabesinde öyle yazar) bitirilmiştir. Süleymaniye Camii'nin temel çalışmalarının da bu dönemde başlanmış olduğu düşünülürse; Şehzade Camii'nin inşaatına (en azından temel çalışmalarına) Şehzade Mehmed'in ölümünden önce başlanmış olması gerekir ki böyle anıtsal bir camiinin inşaatı, son zamanlarının Süleymaniye Camii gibi daha anıtsal bir camiinin inşaatıyla aynı döneme denk gelmesine rağmen 4 yıl 4 ay kadar sürmüş olsun.

Biraz karışık şekilde ifade ettiğimiz yukarıdaki kısım anlaşılırsa (ki gezimiz esnasında daha anlaşılır bir şekilde anlatılacaktır) Şehzade Mehmet Külliyesi aslında Kanuni tarafından kendisi için ısmarlanmış ancak çok sevdiği oğlunun vefatından sonra onun adına tamamlatılmıştır.

Külliye şu yapılardan oluşmaktadır:

- Camii: Camii Mimar Sinan'ın 'çıraklık eserim' dediği camiidir. Yerden yüksekliği 37 metre olan 19 metre çapındaki bir kubbesi bulunmaktadır. Yan galeriler (cemaat mahfilleri) olmadığı için iç hacmi olduğundan büyük görünmektedir. Camiinin içerisinde hiç çini kullanılmamıştır. Minarelerdeki motiflerin Kanuni'nin oğlu için döktüğü gözyaşlarını temsilen minarelere işlendiği söylenmektedir ama elbette sadece bir söylencedir.

- Medrese: Yapım tarihi 1546-47. Yirmi hücre, bir derslik, giriş karşısında bir eyvan ve helalardan oluşur. Yıllarca kız yurdu olarak kullanıldıktan sonra son yıllarda restoran olarak kullanılmaktaydı.

Ancak şu an restorasyon çalışmaları devam ettiği için ziyaret edilmemektedir.

- İmarethane: Eskiden İÜ matbaası olarak kullanılan imarethane çok güzel bir şekilde restore edilerek Siyasal Vakfı tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

- Sıbyan Mektebi: Önceleri İÜ matbaasının deposu olarak kullanılmıştır. Mimari değişikliklere uğramış, giriş revağı kaldırılmıştır. Ziyaret edilememektedir.

- Tabhane (kervansaray): İki eşit ama birbirinden bağımsız bölümden oluşur. Ayrıca ahırları vardır. Vefa Lisesi tarafından laboratuvar olarak kullanılmaktadır.

- Türbeler:

1 – Şehzade Mehmet Türbesi (Aynı hazirede Şehzade Cihangir'in, Şehzade Mehmed'in kızı Hümaşah Sultan ve bilinmeyen birisinin de türbesi bulunmaktadır.) Şehzade Mehmed'in sandukası üzerinde ahşap bir taht bulunmaktadır.

2 – Rüstem Paşa Türbesi (Kanuni'nin damadı)

3 – Şehzade Mahmut (III. Mehmed'in boğdurduğu şehzadesi)

4 – Şeyhülislam Bostanzade Mahmud Efendi

5 – İbrahim Paşa

6 – Destari Mustafa Paşa

Şehzade Camii dış avlusunda bulunan mezarın ise Eyüp El Ensari ile birlikte gelen sahabelerden Şeyh Ali Tabli'ye ait olduğuna inanılmaktadır.

Huzur Dersleri

Huzur dersleri Fatih Sultan Mehmed zamanında; ulemanın padişah huzurunda dini konular hakkında konuşmaları, tartışmaları şeklinde başlayan geleneğin III. Mustafa zamanında 1759 senesinde sistematikleştirilmiş haline verilen isimdir. Bu konuyla ilgili olarak

1759 senesinden öncesine dair bilgiler günümüze pek ulaşmamıştır. Bu tarihten sonra yapılan huzur derslerinin amacı hem kafes usulü yetişen padişahların dini konularda yetiştirilmesini hem de ulemanın yetkinliklerini padişah huzurunda göstermelerini sağlamaktı. Huzur dersleri Ramazan ayının ilk 10 gününde öğle ve ikindi namazları arasında 8 ayrı oturumda yapılırdı. Derslere ‘mukarrir’ denilen müderrisler katılır, padişahın ve enderunun önde gelenleri mukarrirleri dinlerlerdi. Zaman zaman huzura çıkan müderrislerin sayılarının artırılabilmesi için huzur dersleri Ramazan’ın ilk 20 gününe yayılarak yapıldı. Mukarrirlerin karşısına da yine müderris olan dinleyiciler (muhataplar) çıkartılıyordu. Genellikle 8 mukarrir ve 13 muhatap huzura çıkardı ve bunları dönemin şeyh-ül islami belirlerdi. Son huzur dersleri Sultan Vahdettin’in huzurunda 28 Nisan – 8 Mayıs 1922’de yapıldı. Huzur derslerine ‘huzur-ı hümayun’ ve ‘ders takriri’ de denilirdi.

Valens (Bozdoğan) Kemerı

Şehrin kurucusu I. Konstantin’in yapımına başladığı ancak 378 yılında İmparator Valens tarafından tamamlanan su kemerı, şehre Halkalı, Alibeyköy tarafından su taşıyan sistemin (sonralar Belgrad Ormanları’ndan sistem de bu kemere bağlanmıştır) İstanbul içerisindeki uzantısıdır. Bugün Fatih Camii ile Beyazıt Meydanı arasında kalan vadi arasındadır. Orijinal uzunluğu yaklaşık bir kilometredir, günümüzde 921 metrelik kısmı izlenebilmektedir. Bozdoğan isminin nereden geldiği tam olarak bilinmemekle birlikte, Saraçhane bölgesinde doğan kuşunun boz cinsini yetiştirenlerin bulunmasından dolayı bu isimle anılıyor olmasına ihtimal verilmektedir (Üsküdar’daki Doğanlılar semti de o bölgede doğan yetiştirenler olduğu için o ismi almıştır.). Bir diğer iddia da kül renginde, harap kemerler anlamına gelen ‘buzlugan’ sözcüğünden türediği yönündedir.

Narh ve Zimem Defterleri

Narh defterleri devlet tarafından belirlenen ürün ve hizmet fiyatlarının yazıldığı defterlerdir. Bu fiyatlar loncalar vasıtası ile esnafa iletilir ve fiyatların sabit olması sağlanırdı. Ramazan ayı öncesinde ve esnasında bu narh defterlerinde yazılan fiyatlara esnafın uyup uymadığı çok sık kontrol edilir, uymayan esnafa katı cezalar verilirdi. Böylece ticaretin arttığı Ramazan boyunca halk korunmuş olurdu.

Zimem defterleri de esnafın tuttuğu veresiye defterleriydi. Ramazan ayı boyunca hali vakti yerinde kişiler, rastgele bir dükkana (bakkal, kasap vs) girer ve o dükkanın zimem defterinden rastgele sayfalar belirleyip o sayfada borçları öder ve sayfaları yırtıp atarlardı. Hayır işlemenin bir başka güzel yolu...

Kadınlar Pazarı

Kadınlar Pazarı, Haseki semtindeki bir diğer kadınlar pazarı olan Avrat Pazarı kadar eski değildir. Ve sanıldığıının aksine cariyelerin satıldığı bir Pazar olduğu için bu ismi de almış değildir. Kadınlar Pazarı 1908 senesinden itibaren şekillenmeye başlamıştır. Balkan Savaşları sonrasında İstanbul'a gelerek yerleşen muhacirlerin acılarını biraz olsun hafifletebilmek hem de onlara bir gelir kapısı açmak için bu muhitte muhacir kadınların el işi, göz nuru eserlerini satabilmelerine imkan veren bir Pazar kurulmuştur. Önceleri sadece Perşembe ve Cuma günleri faaliyet gösteren pazar, sonraları haftanın her günü açılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet dönemi ile birlikte muhit pazar işlevini korumuş olsa da esnafını koruyamamıştır. Bugün daha çok Siirt'ten gelen esnafın, et ve et ürünler, peynir, tütün ve baharat sattığı bir yer olarak bilinen Kadınlar Pazarı bu nedenden dolayı Siirt Pazarı olarak da anılmaktadır.

Atpazarı

Zamanında kara ulaşımın en hızlı çözüm yolu olan atların alınıp satıldığı; nalbantların, araba tamircilerinin olduğu yani sektörün tüm aktörlerinin bir araya geldiği pazardır. İstanbul'da iki tane atpazarı bulunmaktadır. Fatih semtinde bulunan atpazarının yanı sıra bir atpazarı da Üsküdar'da Atıkvalide semtinde vardı. Ancak Fatih atpazarı konumu nedeni ile hem daha meşhurdur hem de daha uzun soluklu oldu. Fatih atpazarı, Bizans döneminde de aynı işlevi görmekteydi. İstanbul'un fethinden sonra bir dönem önemini yitirmiş olsa da Fatih Camii'nin yapılmasından sonra eski önemini tekrar kazanmıştı. 1930'lara kadar faaliyet gösteren Atpazarı günümüzde cafelerin bulunduğu bir meydandan ibarettir.

Fatih Külliyesi

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethettik sonra Ayasofya camiye çevrilir ve burada bulunan Rum Patrikhanesi Havariyun Kilisesi'ne taşınır. Havariyun Kilisesi 12 havari adına yapılmış, 6. yüzyılın ortalarına tarihlenen, şehrin en büyük ve önemli kiliselerinden birisiydi, I. Konstantin de dahil bir çok imparatorun ve hanedan üyelerinin mezarları burada bulunmaktaydı. Patrikhanenin buradaki ikameti fazla sürmez, zira kilise yaklaşık 1000 yıllık bir kiliseydi ve oldukça bakımsız durumdaydı. Bu yüzden 1455 senesinde Patrikhane buradan da çıkar ve Pammakristos Manastırı'na yani bugünkü Fethiye Camii'ne taşınır. Fetihden sonra kendi adını taşıyacak bir külliye yaptırmak niyetinde olan Fatih, harabe durumdaki Havariyun Kilisesi'nin yerini bu külliye için uygun görür ve 1461 senesinde kilisenin yıkılması emrini verir. Külliyeinin inşaatına 1463 senesinde başlanır ve tüm yapıları ile birlikte külliye 1470 senesinde tamamlanır. Külliyeinin mimarı yine bir Sinandır ama bu sefer Atik Sinan. Külliye şu yapılardan oluşmaktadır:

Cami: 1509, 1557, 1754 depremlerinde hasar görür, onarılır ama 1766 depreminde tamamen yıkılır. Bir sene sonra 1767 senesinde, III. Mustafa döneminde tamamen farklı bir planla yeniden yapılmaya

başlanır. İnşaat 1771 senesinde tamamlanır. Eski camiden günümüze sadece dış avlu kapısı, cümle kapısı duvarı, iki minarenin kürsü, pabuç ve gövde başlangıçları ile iç avludaki iki pencerenin alınlıklarındaki çini levhalar kalmıştır.

Türbeler: Caminin haziresinde birisi Fatih Sultan Mehmet'e, diğeri de hasekisi Gülbahar Hatun'a ait iki türbe bulunmaktadır. Ayrıca Plevne müdafisi Gazi Osman Paşa'nın mezarı da buradadır.

Kütüphane: İlk caminin içinde bulunan kütüphane daha sonra kubbeli ayrı bir yapı olarak inşa edilir. Bugün kitapları boşaltılmış ve Süleymaniye Kütüphanesi'ne nakledilmiştir.

Medreseler: Sahn-ı Seman (yani sekiz bölüm) medreseleri olarak da bilinen bu medreselerde hem dini hem de fenni ilimlerde derslerde eğitim verilirdi. Bu özelliğini Süleymaniye Medresesi yapılarına kadar sürdürmüştür. Bu tarihten sonra Fatih Medresesi dini, Süleymaniye Medresesi de fenni ilimler-ı de ders verir duruma gelmiştir. Fatih Medresesi'ne sahn-ı seman denmesinin nedeni her biri 19 hücre ve bir derslikten oluşan 8 farklı medrese yapısından oluşmasıdır. Bu sekiz medrese yapısı caminin iki yanında simterik olarak dörderli dizilmişlerdir. Haliç tarafındaki medrese yapılarına Bahr-i Siyah (Karadeniz), Marmara tarafındaki yapılara da Bahr-i Sefid (Akdeniz) Medreseleri denmekteydi. Hem Karadeniz hem de Akdeniz medreseleri kendi içinde baş kurşunlu, baş çifte kurşunlu, ayak çifte kurşunlu ve ayak kurşunlu olarak isimlendirilirlerdi. Bu medreselerin dış taraflarında da hazırlık medresesi olarak tetimme (tamamlama) medreseleri de bulunurdu. Tetimme medreseleri bugün bulunmamaktadır.

Tabhane: Tabhane bir nevi misafirhanedir. Darüşşifada tedavi görmek için sıra bekleyen ya da tedavisini tamamlamış ama müşahede altında olması gereken hastaların kaldıkları yerdir.

Darüşşifa: Hastane yapısıdır. Bugün bulunmamaktadır.

Kervansaray: Külliye'nin konaklama mekanıdır. 1980 senesinde restore edilerek önündeki dükkanlarla birleştirilmiştir.

Arasta: Külliye'nin çarşısıdır. Saraçlar ve kavaflar ağırlıktaydılar. Bugün bulunmamaktadır.

İmaret: Külliye'nin aş evidir. Kervansarayın hemen yanındadır.

Hamam: Külliye'nin ortaya çıkan ilk yapılarından birisi olmasına rağmen bugün bulunmamaktadır.

Yavuz Sultan Selim Külliyesi

Yavuz Sultan Selim'in 1520 senesinde şirpençe (şark çıbanı) vefat edince cenaze namazı Fatih Camii'nde kılınır ve naşı bugün türbesinin olduğu yere defnedilir. Henüz ortada ne bir türbe, ne bir külliye bulunmamaktadır zira külliye 1520-22 yılları arasında Yavuz Sultan Selim'in oğlu Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırılacaktır. Külliye şu yapılardan oluşur:

Cami: Edirne'deki II. Beyazıt Camii'nin planını aynen yinelemektedir. Ancak 24,5 metrelik kubbe çapına rağmen kubbe yüksekliği 32,5 metre olduğu için daha basık bir yapıdır. Buna rağmen kubbe kasnağındaki pencereci yapıdan dolayı Edirne'deki II. Beyazıt Camii'ne göre daha aydınlıktır.

Türbeler: Caminin haziresinde şu an üç türbe bulunmaktadır. Bu türbelerden ilki Yavuz Sultan Selim'in türbesidir. Bu türbenin içinde Yavuz'a ait bir kaftan bulunmaktadır. Bu kaftan İbn-i Kemal'in atından çamur sıçradığı rivayet edilen kaftandır. Diğer türbede ise Kanuni'nin ufak yaşta ölen çocukları gömülüdür. Üçüncü ve son türbede ise Sultan Abdülmecit ve oğullarına ait mezarlar bulunmaktadır. Bugün olmayan dördüncü bir türbe de Kanuni'nin annesine ait Hafza Sultan'a aitti.

Sıbyan Mektebi: Cami ve türbelerden başka külliye'den geriye kalan tek yapıdır. Bir dönem kütüphane olarak da kullanılmıştır.

Külliyede ayrıca imaret, darüşşifa, medrese-i ilmiye ve darüzziyafe de bulunmaktaydı. Ancak bu yapılar günümüze ulaşmamıştır.

Maria Muhliotissa Kilisesi

Kilisenin ilk olarak Yunanistan'daki Mystra şehrine bağlı Mouchlion'dan gelenlerce 1242 senesinde yaptırıldığı düşünülmektedir. İlk aklınıza gelenin aksine Maria ismi kilisenin Meryem Ana'ya adanmış olmasından ileri gelmemektedir. Burada adı geçen Maria ya da Meryem Bizans İmparatoru VIII. Mikail Palaiologos'un kızı Maria Palaiologina'dır.

XIII. yüzyılda Moğollar, Bizans'ın doğru sınırına geldiklerinde savaşmak yerine ittifak olmaya karar verirler. Bunun nişanesi olarak da VIII. Mikail Palaiologos'un kızı Maria Palaiologina Moğol İmparatoru Hülagü Han'a gelin gidecektir. Hülagü Han memleketine döner, Maria da hazırlıklarını tamamlayıp yola çıkar ama Moğolistan'a vardığında zaten oldukça yaşlı olan Hülagü Han ölmüştür. Bunun üzerine Maria Hülagü Han'ın yerine geçen oğlu Abaka Han ile evlenir. Ancak Abaka Han da iki sene sonra kardeşi tarafından öldürülür. Maria'nın adı 'Kanlı Maria'ya çıkmıştır bile. Başka talibi çıkmayınca da Maria İstanbul'a geri döner. Döndüğünde de saraya gitmek yerine Fener semtindeki bu kiliseye yerleşir, rahibe olur ve tüm servetini de bu kilisenin ihyası için harcar. Kiliseye Kanlı Kilise ve/veya Moğolların Meryem Kilisesi denmesinin nedeni budur. Kanlı Kilise denmesinin bir nedeni de fetih esnasında bu bölgede bulunan Petrion içkalesinin savunmasının bu kilise tarafından yönetilmesidir. Şehir düşmüş olmasına rağmen bu içkale direnmeye devam eder. Çok kanlı dökülür, hatta kilise yakınlarındaki bir yokuşta bir sancaktar şehit edilir (yokuşun adı Sancaktar Yokuşu'dur). Fatih de bu direnişi kırmak ve kahramanca kalelerini savunan bu insanları ödüllendirmek için canlarına ve mallarına ve kiliselerine dokunulmayacağına dair bir ferman yayınlar. İşte bu ferman sayesinde ki bu kilise Bizans döneminden kalan ve hala aktif olarak kilise olan tek kilisedir. Bahsedilen fermanın

yayınlanmasının nedeni olarak bazı kaynaklar Fatih'in Fatih Camii'nin mimarı Rum Hristodulos'a bu kiliseyi hediye etmiş olduğunu söylemektedir.

Fener Rum Lisesi - Kırmızı Mektep

Rumların Megali Sholi (Büyük Okul) dedikleri okul İstanbul'daki en eski eğitim kurumlarından birisidir. Bizans döneminde Patrikhane Akademisi olarak kullanılmıştır. Fetih sonrası zamanın patriği Gennadios'un Fatih'ten aldığı özel izinle öğretime devam etmiştir. Patrikhane'nin Fatih Camii'nin yapılması için taşınması ile birlikte okul da Fener'e taşınır. Patrikhane civarındaki yapılarda eğitim ve öğretime devam eder. 1803'de Kuruçeşme'ye taşınır ama 1850'de tekrar döner. 1881'de ise bugün görünen bina yaptırılarak buraya taşınır. Binanın mimarı da bu okul mezunu K. Dimadis'tir

Okul ilk başlarda teolojik ağırlıklı dersler verirken daha sonra dini eğitimin Heybeliada Ruhban Okulu'na kayması ile birlikte klasik eğitim vermeye başlar. 1969 senesinde öğrenci yokluğu nedeni ile ilkokul kısmı kapanır. 1988'de Yuvakimyon Kız Okulu ile birleştirilirler. Bu devasa okulun öğrenci sayısı 50 ile 100 arasında değişmektedir.

Eyüp Sultan

İstanbul'un 678 senesinde Emevilerce kuşatılması esnasında şehit düşen mihmandarı-nebevi yani Halid bin Zeyd Ebu Eyyub el-Ensari'nin mezarı yüzlerce yıl sonra Fatih Sultan Mehmed'in hocası Akşemseddin tarafından yine bir İstanbul kuşatması esnasında bulunur. Hicret sonrası Hz. Muhammed'i Medine'deki evinde ilk ağırlayan sahabe olduğu için mihmandar-ı nebevi olarak anılan Eyüb el-Ensari'nin mezarının bulunması için Fatih hocası Akşemseddin'e ferman buyurur. İyi gitmeyen kuşatmada morali bozulan askeri manevi güçle heyecanlandırmak ve şevke getirmek niyetindedir Fatih. Günlerce üst üste istihareye yatan Akşemseddin nihayetinde mezarı bulur ve bulduğu mezarı kaybetmemek için mezarın iki

ucuna iki çınar ağacı diker. Fatih'in Akşemseddin'i izleyen adamları durumu Fatih'e iletince Sultan eski yerleri kaybedilmeden çınarların yerinin değiştirilmesini ister. Ertesi gün Akşemseddin mezarı bulunduğu müjdesini Fatih'e verir ve yerini göstermek için Fatih ile birlikte muhite gider. Akşemseddin çınarları bulur ama yerinin rüyasında gördüğü yer olmadığını anlar ve padişahı rüyasında gördüğü yere götürür. Böylece mezarın yeri teyit edilmiş olur ve hemen oraya ahşap bir türbe yapılır. Fethin gerçekleşmesinden bir kaç sene sonra 1459 senesinde türbenin hemen yanına bir cami yapılır. Caminin etrafına da imaret, hamam ve medrese eklenerek muhit bir külliye haline getirilir. Cami İstanbul'a yapılan ilk selatin camii olması nedeniyle de önemlidir.

Yüzlerce yıl Eyüp semtinin yarattığı manevi ortamdan dolayı nüfuzlu bir çok kimse buraya gömüldüğü için alan bir islam nekropolü halini almıştır.

Zaman içerisinde harap olan ilk cami ve türbe sık sık onarılmıştır. Türbe bugünkü halini I. Ahmed zamanında almıştır. Türbenin içindeki 'kısmet kuyusu' olarak bilinen ve Hz. Eyüp'ü defneden gazi müslümanlarca açıldığına inanılan bu kuyu da yine I. Ahmed tarafından ihya edilmiştir.

1723 senesinde dönemin padişahı III. Ahmet'in tüm selatin camilerine mahya gerilmesi emrinden sonra, minareleri kısa olduğu için mahya gerilmeye müsait olmayan Eyüp Camii'nin minareleri dönemin sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından uzatılarak iki şerefeli hale getirilmiştir.

1766 depreminde bir hayli yıpranan camiyi onarmak isteyen III. Selim, onarımın yeterli olmayacağını anlayarak mevcut camiyi 1798 senesinde yıktırır ve iki sene içerisinde yeni bir cami yaparak 1800 senesinde ibadete açar.

Külliye'nin imareti günümüze ulaşmamıştır ancak hamamı külliye'den biraz ters konumda hala ayakta. Medrese camii ile birlikte tasarlanmış olduğu için cami yenilenirken o da ortadan kalmıştır.

Osmanlı padişahlarının tahta çıktuktan sonra Eyüp Sultan'da kılıç kuşanmaları ve cülus törenini yapmaları adet haline gelmişti. Eyüp'e deniz yolu ile gelip buradaki Bostan İskelesi'nde iner ve bugün cülus yolu olarak bilinen Mihrişah Sultan İmareti'nin ve türbesinin önünden geçen yoldan geçerek külliye'ye gelirler ve burada kılıç kuşanırlardı.

Eyüp semtinde türbesi bulunun bazı önemli şahsiyetler şunlardır: Sultan Reşat, III. Selim'in annesi Mihrişah Valide Sultan, Sokullu Mehmet Paşa, Ayas Paşa ve niceleri...

Diğer Bazı Ramazan Adetleri

- Ramazan'ın 14'ünden itibaren Hırka-i Saadet ziyareti.
- Enderun usulü teravih.
- Cumhur müezzinliği
- Sadaka taşları

www.istanbulgezginleri.com

 /IstanbulGezginleri

 /gezginist